

Revisionsrapport 7/2025 - Att motverka arbetslivskriminalitet

Begäran om yttrande från stadsrevisionen, revisorsgrupp 1
Svarstid den 30 april 2026

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som yttrande över stadsrevisionens rapport hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Stadsrevisionen har i revisionsrapport 7/2025 – Att motverka arbetslivskriminalitet granskat hur exploateringsnämnden respektive Stockholm Vatten och Avfall AB arbetar för att motverka arbetslivskriminalitet i byggprojekt. Utgångspunkten är att byggbranschen är en av de branscher som identifierats ha en hög risk för välfärdsbrottslighet.

Utifrån granskningen bedömer stadsrevisionen att det är angeläget att arbetet för att motverka arbetslivskriminalitet utvecklas och stärks i de granskade organisationerna. Vidare framförs att det är nödvändigt att uppföljning och kontroller utförs utifrån de risker som identifierats och att det finns behov av utveckling av arbetet med uppföljning och kontroll gällande byggprojekt. Utvecklingsbehovet gäller bland annat att säkerställa att uppföljning och kontroll av arbetsrättsliga avtalsvillkor genomförs systematiskt och dokumenteras.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar helt revisionskontorets bedömning av hur arbetet med uppföljning och kontroll bör bedrivas inom nämnder och bolagsstyrelser. Därutöver vill stadsledningskontoret betona att stadens samtliga nämnder och bolagsstyrelser generellt behöver stärka arbetet med uppföljning och kontroll av upphandlad verksamhet, i synnerhet av utpekade riskbranscher. Stadens satsning för att motverka

välfärdsbrott och otillåten påverkan behöver synas i form av ett utökat samarbete mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser och ett intensifierat arbete med uppföljning och kontroll av den upphandlade verksamheten.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Välfärdsbrott utgör ett allvarligt samhällsproblem och är ofta kopplat till organiserad brottslighet. För att förebygga och bekämpa dessa brott krävs därför målmedvetna och kraftfulla insatser från samhällets sida. Byggbranschen är den bransch som svenska myndigheter bedömer har störst risk för samhällsskada när det gäller arbetslivskriminalitet.

Stadens arbete mot välfärdsbrottslighet har intensifierats under den här mandatperioden. Alla nämnder och bolagsstyrelser arbetar med att identifiera de mest betydande riskområdena inom respektive verksamhet för att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrott och vidta åtgärder utifrån det.

För att stärka arbetet ytterligare har ett specialteam inrättats, med uppdrag att vara en motor i stadens arbete med att stoppa oegentligheter och slå direkt mot den organiserade kriminalitetens intäkter. Fokus ligger på fördjupad avtalsuppföljning inom särskilt prioriterade områden. Alla som arbetar inom staden får utbildning om välfärdsbrott, och ett pågående arbete syftar till att ta fram en gemensam policy för stadens hela arbete mot välfärdsbrott. Dessutom har en tipsfunktion införts där privatpersoner kan rapportera misstänkt brottslighet.

Vi samlar även stadens olika tillsynsfunktioner, bolag och exploateringskontoret samt externa parter (t.ex. polis) för att tillsammans utveckla arbetssätt och samverkan genom samordnade tillsynsinsatser.

Stadsrevisionens arbete hjälper till att identifiera förbättringsområden och stärker därmed stadens möjligheter att vidareutveckla arbetet mot välfärdsbrott.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 22 april 2026

Karin Wanngård

Bilaga

Revisionsrapport 7/2025 - Att motverka arbetslivskriminalitet, dnr KS 2026/135-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Revisionsrapporten visar att stadens arbete med att förebygga och upptäcka arbetslivskriminalitet i byggprojekt behöver stärkas, särskilt vad gäller uppföljning, kontroll och systematik under avtalstiden. Detta är allvarligt eftersom bygg- och anläggningssektorn sedan länge är identifierad som en av de mest riskutsatta branscherna när det gäller välfärdsbrottslighet, korruption och osund konkurrens. När brister i kontroll konstateras i just denna sektor innebär det en tydlig risk för att skattemedel missbrukas och att oseriösa eller kriminella aktörer ges utrymme inom stadens upphandlade verksamhet.

Välfärdsbrottslighet är sällan en fråga om enstaka avvikelser utan handlar ofta om organiserade och systematiska upplägg. Inom byggprojekt kan det ta sig uttryck genom utnyttjande av arbetskraft, brott mot arbetsrättsliga villkor, skatteundandragande och användning av oseriösa underleverantörer i flera led. Denna typ av brottslighet snedvrider konkurrensen, försämrar arbetsvillkor och riskerar att finansiera annan kriminell verksamhet, samtidigt som den undergräver förtroendet för det offentliga.

Revisionskontorets iakttagelse att uppföljning och kontroller inte i tillräcklig utsträckning anpassas utifrån risk i enskilda projekt är särskilt bekymmersam. Det är inte tillräckligt att ställa relevanta krav i upphandlingsskedet. Kraven måste också följas upp på ett strukturerat, konsekvent och dokumenterat sätt under hela avtalstiden. Utan en fungerande uppföljning riskerar även väl utformade avtal att förlora sin praktiska betydelse.

Liberalerna vill också lyfta risken för så kallade möjliggörare, det vill säga personer som utnyttjar sin position inom offentlig eller privat verksamhet för att gynna kriminella aktörer. Det kan handla om att medvetet eller omedvetet brista i kontroll, påverka processer eller möjliggöra avsteg från regelverk. Denna problematik förstärker behovet av tydliga rutiner, god intern kontroll och en hög grad av integritet i alla led av upphandling och genomförande.

Mot denna bakgrund behöver stadens arbete stärkas ytterligare. Uppföljning och kontroller bör i högre grad vara riskbaserade och anpassas efter projektens omfattning, komplexitet och identifierade sårbarheter. Särskilt i större bygg- och exploateringsprojekt bör kraven på transparens, dokumentation och aktiv uppföljning vara höga. Det är också viktigt att säkerställa att ansvariga tjänstepersoner har rätt förutsättningar, kompetens och resurser för att genomföra detta arbete.

Vi vill därför framhålla behovet av att överväga en mer samlad och oberoende granskningsfunktion med uppdrag att granska större projekt och upphandlingar. En sådan funktion kan bidra till ökad transparens, stärkt kontroll och minskad risk för välfärdsbrottslighet, samtidigt som den säkerställer att staden får det som betalats för.

Sammanfattningsvis visar revisionsrapporten behovet av ett mer systematiskt, konsekvent och kraftfullt arbete för att motverka arbetslivskriminalitet i stadens

byggprojekt. Det handlar ytterst om att värna skattemedel, säkerställa sunda arbetsvillkor och upprätthålla förtroendet för det offentliga.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Revisionsrapporten visar att stadens arbete med att förebygga och upptäcka arbetslivskriminalitet i byggprojekt behöver stärkas, särskilt vad gäller uppföljning, kontroll och systematik under avtalstiden. Detta är allvarligt eftersom bygg- och anläggningssektorn sedan länge är identifierad som en av de mest riskutsatta branscherna när det gäller välfärdsbrottslighet, korrupcion och osund konkurrens. När brister i kontroll konstateras i just denna sektor innebär det en tydlig risk för att skattemedel missbrukas och att oseriösa eller kriminella aktörer ges utrymme inom stadens upphandlade verksamhet.

Välfärdsbrottslighet är sällan en fråga om enstaka avvikelser utan handlar ofta om organiserade och systematiska upplägg. Inom byggprojekt kan det ta sig uttryck genom utnyttjande av arbetskraft, brott mot arbetsrättsliga villkor, skatteundandragande och användning av oseriösa underleverantörer i flera led. Denna typ av brottslighet snedvrider konkurrensen, försämrar arbetsvillkor och riskerar att finansiera annan kriminell verksamhet, samtidigt som den undergräver förtroendet för det offentliga.

Revisionskontorets iakttagelse att uppföljning och kontroller inte i tillräcklig utsträckning anpassas utifrån risk i enskilda projekt är särskilt bekymmersam. Det är inte tillräckligt att ställa relevanta krav i upphandlingsskedet. Kraven måste också följas upp på ett strukturerat, konsekvent och dokumenterat sätt under hela avtalstiden. Utan en fungerande uppföljning riskerar även väl utformade avtal att förlora sin praktiska betydelse.

Vi vill också lyfta risken för så kallade möjliggörare, det vill säga personer som utnyttjar sin position inom offentlig eller privat verksamhet för att gynna kriminella aktörer. Det kan handla om att medvetet eller omedvetet brista i kontroll, påverka processer eller möjliggöra avsteg från regelverk. Denna problematik förstärker behovet av tydliga rutiner, god intern kontroll och en hög grad av integritet i alla led av upphandling och genomförande.

Mot denna bakgrund behöver stadens arbete stärkas ytterligare. Uppföljning och kontroller bör i högre grad vara riskbaserade och anpassas efter projektens omfattning, komplexitet och identifierade sårbarheter. Särskilt i större bygg- och exploateringsprojekt bör kraven på transparens, dokumentation och aktiv uppföljning vara höga. Det är också viktigt att säkerställa att ansvariga tjänstepersoner har rätt förutsättningar, kompetens och resurser för att genomföra detta arbete.

Vi vill därför framhålla behovet av att överväga en mer samlad och oberoende granskningsfunktion med uppdrag att granska större projekt och upphandlingar. En sådan funktion kan bidra till ökad transparens, stärkt kontroll och minskad risk för välfärdsbrottslighet, samtidigt som den säkerställer att staden får det som betalats för.

Sammanfattningsvis visar revisionsrapporten behovet av ett mer systematiskt, konsekvent och kraftfullt arbete för att motverka arbetslivskriminalitet i stadens byggprojekt. Det handlar ytterst om att värna skattemedel, säkerställa sunda arbetsvillkor och upprätthålla förtroendet för det offentliga.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets gemensamma särskilda uttalande i kommunstyrelsen.

Ärendet

I stadsrevisionens revisionsrapport 7/2025 – Att motverka arbetslivskriminalitet refereras det till att det i kommunfullmäktiges budget för år 2025 ställdes krav på att nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla och stärka sitt arbete mot välfärdsbrott. En del av området välfärdsbrott är arbetslivskriminalitet, som definieras som förfaranden där en verksamhetsutövare på ett otillbörligt och medvetet sätt bryter mot regler eller avtal i arbetslivet.

Med utgångspunkt i Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport *”Korruption i samband med offentliga inköp”* (2025:5), där bygg och anläggning anges som en av de branscher där risken för välfärdsbrott och korruption är särskilt hög, beslutade revisionskontoret att granska arbetet för att förebygga och upptäcka arbetslivskriminalitet inom byggprojekt. Den granskade nämnden är exploateringsnämnden (härefter ”nämnden”) respektive Stockholm Vatten och Avfall AB (härefter ”bolaget”) i syfte att bedöma om arbetslivskriminalitet i byggprojekt förebyggs och upptäcks.

Stadsrevisionen listar en rad revisionskriterier som omfattar olika lagrum och flera av stadens styrdokument. Bland de senare finns kommunfullmäktiges förra program för inköp, med tillhörande tillämpningsanvisningar, vilka var aktuella vid revisionstillfället. I granskningen har även Skatteverkets lista över lämpliga kontroller ”Ställ krav i upphandlingen och följ upp” samt Ekobrottsmyndighetens checklista ”Vet du vem du gör affärer med?” använts som referensdokument.

Stadsrevisionen genomförde granskningen genom intervjuer, dokumentstudier av styrdokument och stickprov av avtal.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att både nämnden och bolaget delvis säkerställer att arbetslivskriminalitet i byggprojekt förebyggs och upptäcks. För att stärka arbetet behöver bland annat systematik i uppföljning och kontroller av arbetsrättsliga avtalsvillkor utvecklas. Både nämnden och bolaget för diskussioner om hur arbetet för att motverka arbetslivskriminalitet ska stärkas.

Bolagets arbete har kommit väsentligt längre när det gäller avfallsområdet än när det gäller vattenområdet. Både nämnden och bolaget utformar i huvudsak sina entreprenadavtal för byggprojekt så att arbetslivskriminalitet kan förebyggas och beivras. Avtalens utformning säkerställer att det är möjligt att följa upp och kontrollera avtalsvillkor. Dessa har dock inte anpassats utifrån risker i enskilda projekt. Kraven är hämtade från standardiserade avtalsmallar och bilagor, framtagna av exempelvis Svensk Byggtjänst och stadsledningskontoret. Revisionskontorets stickprovsgranskning visar att avtalsmallarna används.

Stadsrevisionen bedömer att både nämnden och bolaget behöver stärka uppföljningen av att arbetslivskriminalitet inte förekommer under avtalstiden och kontrollerna behöver också anpassas efter risker i enskilda projekt. Det saknas även planer för uppföljning och anvisningar som stöd för projektledares arbete med att genomföra kontroller.

Stadsrevisionen bedömer också att riskanalys och interkontrollplan, både för nämnden och för bolaget, i större utsträckning bör adressera och omhänderta riskerna för arbetslivskriminalitet i enlighet med reglerna för ekonomisk förvaltning.

Stadsrevisionen konstaterar också att varken nämnden eller bolaget använder avtalad möjlighet att ta del av underlag och dokumentation från leverantörers kontroller av exempelvis arbetsrättsliga villkor eller arbete mot korruption.

Stadsrevisionen rekommenderar sammanfattningsvis nämnden respektive bolaget att:

- säkerställa att uppföljning och kontroller av arbetsrättsliga avtalsvillkor anpassas utifrån riskbild och behov
- säkerställa att uppföljning och kontroll av arbetsrättsliga avtalsvillkor genomförs systematiskt och dokumenteras.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar revisionskontorets utgångspunkter för beslutet att genomföra den aktuella granskningen. Även i budget 2026 lyfts fortsatt fram att nämnder och bolagsstyrelser ska intensifiera sitt arbete mot välfärdsbrott. I arbetet ingår att identifiera de mest betydande riskerna och vidta åtgärder för att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrott. Det nämns bland annat att viktiga utvecklingsområden är möjligheter till informationsdelning, både internt inom staden och externt, samt kontrollrutiner och system för uppföljning. Arbetet ska bedrivas strategiskt och systematiskt.

Staden ska även som ett led i detta arbete i ökad omfattning ställa krav på arbetsrättsliga villkor samt, efter riskbedömning, begränsa antalet underleverantörer. I arbetet ingår att identifiera de mest betydande riskområdena inom respektive verksamhet. Detta anges även i Stockholms stads program för inköp, med tillhörande tillämpningsanvisning. I samband med beslut om upphandling ska risken för hur den specifika upphandlingen bland annat kan riskera att bidra till välfärdsbrottslighet alltid analyseras.

Det finns flera identifierade riskbranscher som bland andra Upphandlingsmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten angett. Bygg och anläggning är en av de största riskbranscherna även i staden, räknat i volym inköpsutgifter, vilket gör revisionskontorets granskning viktig.

Stadsledningskontoret delar helt revisionskontorets bedömning av hur arbetet med uppföljning och kontroll bör bedrivas inom nämnder och bolagsstyrelser.

Stadsledningskontoret konstaterar dock att den granskade nämnden respektive det granskade bolaget ändå bedöms bedriva ett aktivt arbete, även om det fortfarande återstår en del utvecklingsarbete enligt revisionskontorets granskning.

Stadsledningskontoret kan också konstatera att det är positivt att gemensamma avtalsmallar används av både nämnden och bolaget.

Stadsledningskontoret vill särskilt instämna i revisionskontorets bedömning att det krävs en noggrann riskanalys inför varje upphandling och att det är av största vikt att berörda projektledare för respektive byggprojekt ges ansvar och förutsättningar att aktivt följa upp leverantörers arbete. Detta gäller all verksamhet och inte enbart byggprojekt. Stadsledningskontorets erfarenhet är att en ändamålsenlig uppföljning och kontroll är resurskrävande, vilket gör att prioritering av insatser, fungerande rutiner och följsamhet till dessa är avgörande för att kunna motverka välfärdsbrott inom upphandlad verksamhet.

Inom stadens kommunkoncernövergripande kategoristyrning arbetar kategorin för bygg och anläggning med utveckling av gemensamma arbetssätt gällande arbetsrättsliga kontraktsvillkor, inklusive uppföljningsmodeller för dessa. Arbetssättet ska tillämpas i stadens upphandlingar av bygg- och anläggningsentreprenader. Stadsledningskontoret vill framhålla att detta arbete är särskilt angeläget kopplat till branschens risker för välfärdsbrottslighet.

Stadsledningskontoret vill slutligen betona att stadens samtliga nämnder och bolagsstyrelser generellt behöver stärka arbetet med uppföljning och kontroll av upphandlad verksamhet. Detta gäller i synnerhet utpekade riskbranscher för att kunna nyttja befintliga resurser där de bäst behövs. Stadens satsning för att motverka välfärdsbrott och otillåten påverkan behöver synas i form av ett utökat samarbete mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser och ett intensifierat arbete med uppföljning och kontroll av den upphandlade verksamheten.